

Çocuk Hakları ve İş İlkeleri

Giriş

18 yaşının altındaki çocuklar dünya nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Birçok ülkede çocuklar ve gençler ulusal nüfusun neredeyse yarısını temsil etmektedir. Küçük, büyüklü tüm işletmelerin, çocuklarla doğrudan ve dolaylı etkileşim kurması ve onların yaşamlarını etkilemesi kaçınılmazdır. Çocuklar – tüketiciler, çalışanların aile fertleri, genç işçiler, ve geleceğin çalışanları ile iş dünyası liderleri olarak – iş dünyasının kilit paydaşlarıdır. Aynı zamanda, işletmelerin faaliyet gösterdiği topluluklar ve çevrelerin de kilit üyeleridirler.

Hükümetler ve diğer toplumsal aktörlerle paralel olarak, iş dünyasının toplumdaki rolüne gösterilen ilginin artması, ve iş dünyası ile insan hakları arasındaki bağlantıların farkına daha fazla varılmasıyla birlikte, iş dünyasının çocuklar üzerindeki etkilerine açıkça odaklanılması da zamanında olmuştur. Kamuoyunda söz haklarının olmamasından da anlaşıldığı gibi, toplumun en ötekileştirilen ve kırılgan üyelerinden biri çocuklardır. Okullar ve dinlenme alanlarına ilişkin planlamalar gibi doğrudan kendilerini etkileyen kararlarda bile, toplulukların kararlarını nasıl aldıkları konusunda çocuklara pek söz verilmez veya onlara danışılmaz. Ancak çocuklar, kendilerine bu süreçlere katılma fırsatı verildiğinde, önemli alternatif bakış açıları sunabileceklerini ve değerli katkılar sağlayabileceklerini göstermiştir.

İş dünyasının çocuklar üzerindeki etkileri kalıcı, hatta geri döndürülemez olabilir. Çocukluk, küçük yaştaki kişilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal sağlıkları ve esenliklerinin iyi veya kötü yönde kalıcı biçimde etkilenebileceği, fiziksel ve psikolojik gelişimin hızla yaşandığı eşsiz bir dönemdir. Bir çocuğa gelişme çağında sağlanan yeterli gıda, temiz su, bakım ve şefkat, çocuğun sağkalımı ve sağlığı için son derece önemlidir.

Çocuklar, gündelik tehlikelerden yetişkinlere göre daha farklı ve daha ağır biçimde etkilenir. Fizyolojik yapıları gereği çocuklar, maruz kaldıkları kirleticilerin daha yüksek yüzdelere vücutlarına alırlar; dolayısıyla bağışıklık sistemleri daha büyük tehlike altındadır ve daha hassastır.

İşletmelerin çalıştırdığı veya etkilediği çocuklar genellikle görünmezdir. Bunun en tipik örnekleri arasında tedarik zincirinde yasadışı biçimde çalışan, şirketlerin tesislerinde veya etrafında bulunan, işçi konutlarında ev işçileri olarak çalıştırılan, iş ürünlerine maruz bırakılan, güvenlik hizmetleri tarafından tutuklanan ve gözaltına alınan çocuklar, ve göçmen işçilerin evde bırakılan çocukları sayılabilir.

Şimdiye kadar, iş dünyasının çocuklara karşı sorumluluğu, çocuk işçiliğinin önlenmesi veya ortadan kaldırılmasına odaklanarak tanınmıştır. Çocuk Hakları ve İş İlkeleri, çocuk işçiliğini önlemek ve ortadan kaldırmak için gereken standartlar ve eylemleri pekiştirmekle birlikte, iş dünyasının çocukları etkilediği çeşitli yolları da öne çıkarmaktadır. Buna, ürün ve hizmetler ile pazarlama yöntemleri ve dağıtım uygulamaları gibi genel iş operasyonlarının etkilerinin yanı sıra, ulusal ve yerel hükümetlerle ilişkiler, ve yerel topluluklara yapılan yatırımlar yoluyla yaratılan etkiler de dahildir.

Çocuk haklarına saygı göstermek ve desteklemek, iş dünyasının çocukların çıkarlarına zarar gelmesini önlemesi ve aktif biçimde korumasını gerektirir. Çocuk haklarına saygı ve desteği ana strateji ve operasyonlarının merkezine yerleştirerek, işletmeler mevcut kurumsal sürdürülebilirlik girişimlerini güçlendirirken işleri açısından birçok yarar sağlayabilir. Bu tür çalışmalar onlara itibar kazandırabilir, risk yönetimini iyileştirebilir ve “faaliyet göstermeleri için toplum tarafından verilen ruhsatlarını” güvence altına alabilir. Çocuklara yönelik taahhütleri, işletmelerin yüksek motivasyonlu işçileri işe almaları ve bünyelerinde tutmalarına da yardımcı olabilir. İşletmelerin bu yönde atabileceği adımların arasında, çalışanların ebeveyn ve bakıcı olarak rollerini desteklemek, gençlik istihdamını ve yeni yeteneklerin oluşturulmasını teşvik etmek yer alabilir. Ürün ve hizmetlerin, çocukların ihtiyaçlarını nasıl daha iyi karşılayabileceğini değerlendirmek de inovasyon kaynağı görevi görerek yeni pazarlar yaratabilir. Son olarak, çocuklar için çalışmak; istikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir iş ortamı için hayati önem taşıyan güçlü ve iyi eğitilmiş toplulukların oluşturulmasına katkı sağlar.

Çocuk Hakları ve İş İlkeleri, iş dünyasının çocukların hakları ve esenlikleri üzerindeki etkilerinin anlaşılması ve ele alınmasına yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Save the Children, BM Küresel İlkeler Sözleşmesi ve UNICEF, bu İlkelerin çocuklarla girecekleri etkileşimlerde tüm işletmelere ilham vererek rehber görevi göreceğini umut etmektedir.

Çocuk Hakları ve İş İlkeleri

Çocuk Hakları ve İş İlkeleri, çocuk haklarına saygı gösterme ve onları desteklemeye yönelik iş eylemlerini belirlemektedir. Çocuk hakları; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 138 sayılı Asgari Yaş Sözleşmesi ve 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi'nde ana hatlarıyla belirtilmektedir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 3. maddesi, "... çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir" ilkesine yer vermektedir.

Bu İlkelerin amaçları doğrultusunda, tüm işletmelere yönelik eylemler aşağıdakileri kapsar:

KURUMLARIN SAYGI GÖSTERME SORUMLULUĞU – Çocuklar da dahil olmak üzere, başkalarının insan haklarını ihlal etmemek, ve işletmeyi ilgilendiren her türlü olumsuz insan hakları etkilerini ele almak. Kurumsal saygı gösterme sorumluluğu işletmenin kendi faaliyetlerine ve operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle bağlantılı olan iş ilişkilerine uygulanır.

KURUMLARIN DESTEKLEME TAAHHÜDÜ - İnsan haklarına saygı göstermenin yanında, ana iş faaliyetleri, stratejik sosyal yatırımlar ve hayırseverlik, savunuculuk ve kamu politikalarını belirleme süreçlerine katılım, ortaklarla çalışma ve diğer kolektif eylemler yoluyla, çocuk hakları da dahil olmak üzere insan haklarını ileriye taşımayı amaçlayan gönüllü eylemler.

Çocuk haklarına saygı, işletmeler için asgari gerektir. Çocuk haklarını desteklemeye yönelik eylemler, zorunlu olmasalar dahi güçlü biçimde teşvik edilir. Çocuk Hakları ve İş İlkeleri'nde yer alan her İlke, çocuk haklarına saygı gösterme ve çocuk haklarını desteklemeye yönelik eylemleri düzenlemektedir.

Bu belgede "çocuk hakları" ifadesi, "çocukların insan hakları" ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır.

Sözlükçe

Çocuk(lar) ve iş dünyası hariç, aşağıda tanımlanan terimler, İlkeler boyunca italik olarak yazılmıştır.

Çocuğun üstün çıkarı – Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin dört ana ilkesinden biri olan çocuğun üstün çıkarı, çocukları ilgilendiren tüm eylem ve kararlarda uygulanır ve çocukların haklarına saygı gösterme ve onların sağkalımı, büyümesi ve esenliğini teşvik etmeye yönelik önlemlerin yanı sıra, ebeveynler ile çocuk haklarının hayata geçirilmesi için gündelik sorumluluk taşıyan diğer kişileri desteklemeye yönelik aktif önlemler gerektirmektedir.

İşletme – kar amacı güden kuruluş.

İş ilişkisi – Bir işletmenin iş ortakları, değer zincirinde yer alan kuruluşlar, ve işletmenin iş operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olan diğer tüm Devlet kuruluşları veya devlet dışı kuruluşlar ile sahip olduğu ilişkiler. Bir işletmenin değer zincirinin birinci kademesinin ötesinde yer alan dolaylı iş ilişkilerinin yanı sıra, iş ortaklıklarındaki çoğunluk ve azınlık hissedarlıklar da bunlara dahildir.

Çocuk işçiliği - Çocukları çocukluklarından, potansiyellerinden ve insan onurlarından mahrum bırakan, onların fiziksel ve zihinsel gelişimine zarar veren işler. Çocuklara zihinsel, fiziksel, sosyal veya ahlaki olarak zarar veren işler; onların eğitimlerini engelleyen işler; ve ulusal mevzuat veya uluslararası standartlar ile belirlenen asgari çalışma yaş(lar)ının altındaki çocukların çalıştırılması da bunlara dahildir. 18 yaşının altındaki hiçbir çocuk, tehlikeli işlerde (yani onların sağlığı, güvenliği veya ahlakını etkilemesi muhtemel işler) ya da kaçakçılık, cinsel sömürü, borçlu-köle işçilik, zorla çalıştırma, ve yaşı tutmayan çocukların güvenlik veya askeri amaçlarla kullanımı gibi, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinde çalıştırılmamalıdır. Kız çocuklarının ev işleri ve cinsel sömürü gibi faaliyetlerde yer alma olasılığının daha yüksek olduğu göz önünde tutulursa, bu, çocuk işçiliğinin toplumsal cinsiyet boyutlarına odaklanmayı da kapsar. Daha fazla ayrıntılı bilgi için, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi ve 138 sayılı Asgari Yaş Sözleşmesi’ne ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile ilgili İhtiyari Protokol ve Çocuk Haklarına dair Sözleşme’ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusunda İhtiyari Protokol’e bakınız.

Çocuğun katılım hakkı – Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin dört ana ilkesinden biri olan çocuğun katılım hakkı, çocukların kendilerini etkileyen konulara ilişkin görüşlerini dile getirmeleri ve iletmelerini teşvik eden ve imkan tanıyan süreçleri içerir. Aynı zamanda çocuklar ile yetişkinler arasında, ifade özgürlüğünü kolaylaştıran bir ortamda karşılıklı saygıya dayalı olarak bilgi paylaşılması ve diyalog kurulmasını da kapsar. Bu süreçler hakiki, kapsayıcı ve anlamlı olmalıdır ve çocukların gelişen kapasitelerini dikkate alarak onların, çevrelerindeki dünyayı etkilemek için yapıcı yolları öğrenmelerine imkan tanınmalıdır. Kız ve erkek çocuklar, kırılgan çocuklar, farklı yaşta ve farklı kabiliyetleri olan çocuklar da dahil olmak üzere, çocukların görüşlerini değerlendirme taahhüdü verilmelidir. Çocukları etkileyen tüm karar ve eylemlerde onların görüşlerine saygı duyulmalı, kulak verilmeli ve dikkate alınmalıdır. Bu sürece katılım sembolik olmamalıdır ve çocukları sömürmemelidir.

Çocuk güvenliği davranış kuralları – İşletmelerin, operasyonlarında yer alan ve çocuklarla temas kuran kişilere yönelik beklentilerini ayrıntılı biçimde belirten belge. Davranış kuralları, işletmenin şiddet, sömürü ve istismara karşı sıfır tolerans politikasını uygular. Çerçeve olarak Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’yi ve Ek İhtiyari Protokollerinden yararlanır ve çocukların şiddet, sömürü ve istismara karşı korunmasına yardımcı olacak biçimde tasarlanmıştır.

Çocuk veya çocuklar – Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 1. maddesinde çocuklar, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşının altındaki tüm insanlar olarak tanımlanmıştır.

İnsana yakışır iş – Üretken olan ve adil gelir getiren iş fırsatlarını kapsar. İnsana yakışır işler; aileler için işyerinde güvenliği ve sosyal koruma, çalışma yaşamında hakları, sosyal diyalogu, ve kişisel gelişim ve toplumsal entegrasyona yönelik daha iyi imkanları sağlamalıdır. Çalışma çağındaki gençler de dahil olmak üzere insanlar kaygılarını dile getirmek ve örgütlenerek kendi yaşamlarını etkileyen kararlara katılım sağlamakta özgür olmalı ve fırsat ve muamele eşitliği hakkına sahip olmalıdır.

Acil durumlar – Silahlı çatışmalar, geniş çapta şiddet olayları, salgınlar, kıtlık, doğal afetler, ya da toplumsal veya yasal düzenin bozulması sonucunda çocukların yaşamları, fiziksel ve zihinsel esenlikleri, veya gelişim fırsatlarının tehdit edildiği durumlar.

İnsan hakları durum tespiti - Bir işletmenin sahip olduğu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından onaylanan İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri’nde belirtildiği üzere, çocuk hakları da dahil olmak üzere fiili ve olası insan hakları etkilerinin değerlendirilmesi, bulguların bir araya getirilerek bunlara göre hareket edilmesi, sonuçların takip edilmesi ve etkilerin nasıl ele alındığına ilişkin iletişim kurulmasına yönelik sürekli bir süreçtir.¹ İnsan hakları durum tespiti işletmenin kendi faaliyetleri yoluyla yol açtığı veya katkıda bulunduğu, ya da bir iş ilişkisi üzerinden kendi operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olan olumsuz etkileri kapsamalıdır. Tüm işletmeler insan hakları durum tespitini gerçekleştirmek için;

- Çocuk hakları üzerindeki her türlü fiili veya olası olumsuz etkiyi tespit etmeli ve değerlendirmelidir. Bunu yaparken insan hakları konusunda uzmanlıktan yararlanılmalıdır ve ilgili süreç, çocuklar ile potansiyel olarak etkilenen diğer gruplar ve ilgili paydaşlarla anlamlı istişareleri içermelidir. Kız ve erkek çocuklarının farklı risklerle karşı karşıya kalabileceği dikkate alınmalıdır.
- Etki değerlendirmelerinin bulgularını iç işlevler ve süreçlere entegre etmeli ve uygun adımları atmalıdır (Rehber İlkelerde tanımlandığı gibi). Bir işletmenin çocuk hakları üzerindeki olumsuz etkiye yol açtığı veya katkıda bulunduğu, veya bu ihtimallerin mevcut olduğu durumlarda, ilgili faaliyeti veya ilgili faaliyete yaptığı katkıları sonlandırmak veya önlemek için gereken adımları atmalı, ve kalan etkileri hafifletmek için nüfuzunu kullanmalıdır. Bir işletmenin iş ilişkisi yoluyla olumsuz etkiyle bağlantılı olduğu durumlarda, nüfuzunu kullanmalı ve yapılacak uygun eyleme karar verilmesinde diğer ilgili faktörleri dikkate almalıdır.
- Çocuk hakları üzerindeki olumsuz etkinin ele alınıp alınmadığını doğrulamak için, uygun nitel ve nicel göstergeleri kullanarak ve aralarında etkilenen çocuklar, aileler ve diğer paydaşların da yer aldığı hem iç hem dış kaynaklardan yararlanarak, işletme tarafından ortaya konan tepkilerin etkililiğini izlemeli ve takip etmelidir.² İşletme bu açıdan periyodik olarak, performans sözleşmeleri ve değerlendirmeleri, teftiş ve denetimler (öz değerlendirmeler veya bağımsız denetimler) gibi araçlar kullanılmasını değerlendirmelidir.³

¹ İnsan hakları, ulus ötesi şirketler ve diğer işletmeler konusunda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nin Özel Temsilcisinin Raporuna ekli ‘İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri: Birleşmiş Milletler’in “Koru, Saygı Göster ve Telafi Et” Çerçevesinin Uygulanması’, A/HRC/17/31, United Nations, 21 Mart 2011, erişim: www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından onaylanmıştır, A/HRC/RES/17/4.

² Meşru mali, coğrafi veya diğer kısıtlar nedeniyle, insan hakları riskleri sınırlı olan küçük ve orta ölçekli işletmeler için etkilenen paydaşlara doğrudan danışma mümkün olmazsa, işletme, kendi faaliyetleri veya ilişkileri tarafından etkilenmiş olabileceklerin perspektiflerini -veya olası perspektiflerini- meşru olarak iletebilecek kuruluş veya bireyler tarafından sağlanan diğer bağımsız dış uzman kaynakları ve içgörülerine erişmeye çalışmalıdır.

³ Tedarikçiler bakımından, davranışa ilişkin açık beklentileri işletmenin yanında, işletmenin atabileceği diğer adımlar arasında, kapasite geliştirme çabaları ve nüfuzu artırmak için diğer işletmeyle işbirliği yapma örnekleri vardır. İlave rehberlik için bkz. BM Küresel İlkeler Sözleşmesi tedarik zinciri sürdürülebilirliği rehberi:

- İşletmenin çocuk hakları etkilerini ele almaya yönelik çalışmalarını, söz konusu etkileri yansıtacak ve hedeflenen kitlenin erişebileceği formda ve sıklıkta dışarıyla paylaşmaya hazırlıklı olmalıdır. İşletme, müdahalelerinin yeterliliğini değerlendirmek için gerekli bilgileri sunmalıdır. Söz konusu iletişim etkilenen paydaşlar, çalışanlar veya ticari gizlilik ile ilgili yasal zorunluluklar için herhangi bir risk oluşturmamalıdır.

Bu süreçler işletmenin büyüklüğü ve içinde bulunduğu koşullara uygun, ve İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri ile uyumlu olmalıdır.

Nüfuz - Bir işletmenin, olumsuz insan hakları etkisine yol açan veya katkıda bulunan tarafın hatalı uygulamalarını değiştirme becerisidir. İşletmenin iş ilişkisi yoluyla operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olan olumsuz insan etkilerini önleme veya hafifletme nüfuzuna sahip olduğu durumlarda, söz konusu nüfuzu kullanmalıdır. Nüfuzu yoksa, nüfuzunu artırmak için, kapasite geliştirme veya diğer teşviklerin sunulması, veya diğer aktörlerle işbirliği yapılması gibi yollar söz konusu olabilir. İşletme aynı zamanda İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nin 19. İlkesi'nde belirtilen yaklaşımı izleyerek ilgili ilişkinin işletme için ne kadar önemli olduğu, ihlalin ağırlığı ve ilişkiye son vermenin olumsuz insan hakları sonuçlarına yol açıp açmayacağını da dikkate almalıdır.

Ayrım gözetmeme - Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de güvence altına alınan dört ana ilkedен biri olarak ayrım gözetmeme ırk, renk, cinsiyet, dil, engellilik durumu, din, siyasal veya başka düşünceler; ulusal, sosyal veya etnik köken; mülkiyet, doğuş ve diğer statülere bakılmaksızın kişilere eşit muamele gösterilmesini öngörmektedir. Kısaca - her zaman, her yerde ve her durumdaki – tüm çocukların tam potansiyellerine erişebilmek için aynı hakka sahip olması anlamına gelir.

Politika taahhüdü - İşletmenin, İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nde açıklandığı gibi, çocuk haklarının da dahil olduğu haklara saygı gösterme sorumluluğunu belirten beyandır. Politika taahhütleri, işletmenin en üst düzeyinde onaylanmalı ve ilgili uzmanlık alanlarının bilgilerine dayalı olmalıdır. İşletmenin personelinden, iş ortaklarından ve operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olan diğer taraflardan beklentilerini ortaya koymalıdır. Kamuya açık olmalı, kurum içi ve kurum dışında iletilmeli, ve ilgili politika ve prosedürlere yansıtılmış olmalıdır. Politika taahhüdü işletmenin hakları destekleme taahhüdüne ilişkin bir beyanı da içerebilir.

İyileştirme - Hem olumsuz insan hakları etkisine yönelik telafi edici çözümleri hem de olumsuz etkiyi bertaraf edebilecek veya telafi edebilecek özlü sonuçları sağlama süreçlerini kapsar. İşletme, olumsuz insan hakları etkisine yol açtığı veya katkıda bulunduğunu tespit ettiği durumlarda, uygun görüldüğü şekilde, operasyonel düzeyde etkili şikayet mekanizmaları veya yargısal mekanizmaların da aralarında yer aldığı meşru süreçler yoluyla iyileştirme sağlamalı veya iyileştirmeye yönelik işbirliği yapmalıdır. Operasyonel düzeydeki mekanizmalar kız ve erkek çocukları, aileleri, ve onların çıkarlarını temsil eden kişiler için erişilebilir olmalıdır ve İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nin 31. İlkesi'nde belirtilen yargı dışı şikayet mekanizmalarına yönelik etkililik kriterlerini sağlamalıdır.

Sağkalım ve gelişim - Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin dört ana ilkesinden biri olan bu ilke, çocukluk için en uygun koşulların mevcut olduğunu tanıır. Sosyal güvenlik, sağlık, yeterli beslenme ve yaşam standartları, sağlıklı ve güvenli ortam, eğitim, serbest zaman ve eğlence gibi hakların, her çocuğun sağlıklı gelişiminin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Şiddet ve sömürüye karşı koruma da her çocuğun sağkalım ve gelişimi için hayati öneme sahiptir.

Değer zinciri – Bir işletmenin değer zinciri, değer katmak yoluyla girdileri çıktılara dönüştüren faaliyetleri kapsar. İşletmenin doğrudan veya dolaylı iş ilişkisinin bulunduğu ve a) işletmenin kendi ürün veya hizmetlerine katkı sağlayan ürün veya hizmetleri temin eden, ya da b) işletmeden ürün veya hizmet alan kuruluşları içerir.

Genç işçi – Asgari yasal çalışma yaşının üzerinde olan ve ekonomik faaliyetlerde yer alan çocuktur. İşin veya çalışma koşullarının tehlikeli olması halinde çocuk işçi olarak nitelendirilebilecek yaş grubunu ifade eder.

“Biz sorunların kaynağı değiliz; onları çözmek için gereken kaynaklarız. Biz masraf değil, yatırımlarıyız. Biz yalnızca gençler değiliz; bu dünyanın insanları ve vatandaşlarıyız.”

“Bize Uygun Dünya”dan, Çocuk Forumu’ndan mesaj, 5-7 Mayıs 2002, Birleşmiş Milletler Özel Çocuk Oturumu.

Çocuklar Hakkında;

- Dünya çapında 18 yaşının altında 2,2 milyar çocuk vardır – bu, dünya nüfusunun neredeyse üçte biri kadardır.
- 10-19 yaşındaki ergenler toplam nüfusun yüzde 18’ini temsil etmektedir.
- 1 milyar çocuk, sağkalım ve gelişim için zorunlu olan bir veya birden çok hizmetten mahrumdur.
- Dünya genelinde 15 yaşının altındaki 2 milyon çocuk HIV ile yaşamaktadır.
- 215 milyon çocuk, çocuk işçiliği yapmaktadır.
- 101 milyon çocuk ilkokula gitmemektedir.
- 51 milyon çocuk doğduklarında nüfusa kaydedilmemiştir.

Çocuklar hakkında daha fazla istatistik için: <http://www.childinfo.org/index.html>

TÜM İŞLETMELER	1	Çocuk haklarına saygı gösterme sorumluluklarını yerine getirmeli ve çocukların insan haklarını desteklemeyi taahhüt etmelidir
	2	Tüm iş faaliyetleri ve iş ilişkilerinde de dahil olmak üzere, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamalıdır
	3	Genç işçiler, ebeveynler ve bakıcılar için insana yakışır işler sağlamalıdır
	4	Tüm iş faaliyetleri ve tesislerde yer alan çocukların korunmasını ve güvenliğini sağlamalıdır
	5	Ürün ve hizmetlerin güvenli olmasını sağlamalı ve bunlar yoluyla çocuk haklarını desteklemek için çalışmalıdır
	6	Çocuk haklarına saygı gösteren ve destekleyen pazarlama ve reklam çalışmalarını kullanmalıdır
	7	Çevre ve arazi edinme ve kullanmaya ilişkin çocuk haklarına saygı göstermeli ve desteklemelidir
	8	Güvenliğe ilişkin düzenlemelerde çocuk haklarına saygı göstermeli ve desteklemelidir
	9	Acil durumlardan etkilenen çocukların korunmasına yardımcı olmalıdır
	10	Çocuk haklarını koruma ve gerçekleştirmeye yönelik toplum ve hükümet çabalarını güçlendirmelidir

Başlangıç

Çocuklar her yerde ve her zaman haklara sahiptir.⁴ Tüm çocuk hakları eşit öneme sahip ve birbiriyle ilişkili haklardır. Çocuk Hakları ve İş İlkeleri (İlkeler) her yerdeki işletmeleri, işyerinde, pazarda, toplumda ve çevrede gerçekleştirilen bütün faaliyetleri ve iş ilişkilerinde çocuk haklarına saygı göstermeye ve desteklemeye çağırılmaktadır. İlkeler, olumsuz çocuk hakları etkilerini önlemek ve ele almak için tüm işletmelerin yapması gereken kapsamlı ve çeşitli eylemlerin yanı sıra, çocuk haklarının daha ileri taşınmasına yardımcı olmak için işletmelerin almaya teşvik edildiği önlemleri tanımlamaktadır. İş dünyası ve çocuklar hakkında, mevcut ve gelecekteki gönüllü girişimler ve diğer girişimler için ana referans noktası olmayı ve çok paydaşlı işbirliğini desteklemeyi hedeflemektedir. Bu İlkeler büyüklükleri, sektörleri, konumları, sahipleri ve yapılarına bakılmaksızın, ister ulus ötesi ister başka işletmelere yöneliktir. İlkeler aynı zamanda, aralarında hükümetler ve sivil toplumların da yer aldığı diğer toplumsal aktörleri, iş dünyasına katılımları bakımından bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Hızlı fiziksel ve psikolojik gelişimleri nedeniyle, çocukların sağkalım ve gelişim ihtiyaçları yetişkinlerinkinden farklıdır. Çocuklar, özellikle acil durumlar esnasında, şiddet, sömürü ve istismara karşı özellikle hassas durumdadır. İklim değişikliği ve kirliliğin etkileri de çocuklar üzerinde, yetişkinlere göre daha ciddi ve kalıcı olabilmektedir. Çocuklar aynı zamanda, yaşadıkları haneler, topluluklar ve toplumlara önemli katkılar sağlamaktadır. Çocuklar; tüketiciler, geleceğin çalışanları ve iş dünyası liderleri, ve işletmelerin faaliyet gösterdiği topluluk ve çevrelerin üyeleri olarak da işletmelerin kilit paydaşları arasındadır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de ana hatlarıyla belirtilen çocuğun katılım hakkı ilkesine uygun olarak, kendilerini etkileyen kararlarda söz sahibi olabilmeleri için güçlendirilmeleri gerekmektedir.

İlkeler, uluslararası olarak tanınan çocuk insan haklarından türetilmiştir ve yeni uluslararası yasal yükümlülükler yaratmamaktadır. Özellikle, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokollerinde özetlenen hakları temel almaktadır. Söz konusu Sözleşme dünya çapında en yaygın olarak onaylanan insan hakları antlaşmasıdır: şu anda 193 ülke Sözleşme’ye taraf Devlettir (Sözleşme’yi imzalayan ve onaylayan hükümetler). İlkeler aynı zamanda Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi ve 138 sayılı Asgari Yaş Sözleşmesi’ni de temel almaktadır.⁵

Ayrıca İlkeler, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi’nde yer alan “On İlke”⁶ ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından onaylanan İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri gibi, işletmelere yönelik mevcut standartları da daha geniş biçimde açıklamaktadır.

Tüm düzeylerdeki hükümetler çocuk haklarını korumak, saygı göstermek ve yerine getirmekle görevlidir. Bununla birlikte, işletmeler de dahil olmak üzere tüm toplumsal aktörler, çocuk haklarına ilişkin uygulanan ulusal hukuka uymalı ve uluslararası standartlara saygı göstermelidir. Uluslararası topluluğun toplumun tüm üyelerine yönelik, çocuklar için uygun bir dünya inşa edilmesine yardımcı olacak küresel harekete katılma çağrısına yanıt olarak, İlkeler, çocuk haklarına saygı gösterme ve destekleme konusunda işletmelerin rolünü ayrıntılarıyla sunmayı amaçlamaktadır.⁷

İlkelerde yer alan hiçbir şey, belirli bir ülkede veya uluslararası hukuk kapsamında yürürlükte olan standartlardan daha düşük standartların uygulanmasını haklı gösterecek şekilde yorumlanamaz.

İlkeler; çocuklar, işletmeler, yatırımcılar, sendikalar, ulusal insan hakları kuruluşları, sivil toplum, hükümetler, üniversiteler, Birleşmiş Milletler kuruluşları, çocuk hakları uzmanları ve iş dünyası uzmanlarına danışılarak geliştirilmiştir.

⁴ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocuk için geçerli kanuna göre daha erken bir zamanda yetişkinliğe erişmedikçe, 18 yaşın altında olan tüm insanları çocuk olarak tanımlar.

⁵ İlgili hükümler içeren diğer uluslararası standartlar arasında 1979 tarihli Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), 2006 tarihli Engelli Hakları Sözleşmesi (EHS), 2007 tarihli Birleşmiş Milletler Yerli Halklar Hakları Bildirgesi vardır. Ayrıca, 2006 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması da temel referans belgelerden biridir.

⁶ Bkz. www.unglobalcompact.org

⁷ Çocuklara Uygun Dünya (2002). Ayrıca bkz. Çocuklara Uygun Dünya Artı 5 (2007).

1	TÜM İŞLETMELER	Çocuk haklarına saygı gösterme sorumluluklarını yerine getirmeli ve çocukların insan haklarını desteklemeyi taahhüt etmelidir
---	-----------------------	---

"Bizim üzerimizden çıkar sağlamayın; sizden sorumlu olmanızı istiyoruz. Bizi, bize acıdığınız için değil; bunu hak ettiğimiz için destekleyin. Biz sizin ürün ve hizmetlerinizi satın alıyoruz ancak sizden, gelişimimize yatırım yapmanızı istiyoruz. Hediyeler değil, sorumluluk almanızı istiyoruz." Peru'da bir genç, "KSS'ye Çocukların Katılımı", 2010, Save the Children.	Tüm işletmelere yönelik eylemler aşağıdakileri içerir: a. Çocuk haklarının temelini oluşturan ana ilkeleri tanıma Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ayrımcılık gözetmeksizin tüm çocuklara uygulanan temel hak ve özgürlükleri özetlemektedir ve hükümetler, ebeveynler, topluluklar veya özel sektör tarafından gerçekleştirilen, çocukları ilgilendiren her türlü eylemin temelini oluşturması gereken dört ana ilkeye yer vermektedir. Söz konusu dört ilke şunlardır: çocuğun üstün çıkarı; ayırım gözetmeme; çocuğun katılım hakkı; sağlıkım ve gelişim. b. Çocuk haklarına saygı gösterme sorumluluğunu yerine getirme Bu, çocuk haklarının ihlalini önlemeyi ve işletmenin dahil olduğu tüm olumsuz çocuk hakları etkilerini ele almayı gerektirmektedir. Kurumların saygı gösterme sorumluluğu, işletmelerin kendi yürüttüğü faaliyetlere, ve sonraki İlkelerde tanımlanan faaliyet ve ilişkiler dahil ancak bunlarla sınırlı olmaksızın, iş ilişkilerine uygulanır. Bu sorumluluğu yerine getirebilmek için tüm işletmeler, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından onaylanan İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nde belirtilen uygun politika ve prosedürleri uygulamaya koymalıdır.⁸ Bunlar aşağıdakileri içerir: i. Politika Taahhüdü: İşletmelerin İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nde tarif edilen, çocuk haklarını da içeren haklara saygı gösterme sorumluluğunu belirten bir beyandır. Politika taahhüdü, işletmenin en üst düzeyinde onaylanmalı ve ilgili uzmanlıklardan beslenmelidir. İşletmenin personelinden, iş ortaklarından ve operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olan diğer taraflardan beklentilerini ortaya koymalıdır. Kamuya açık olmalı, kurum içi ve kurum dışında iletilmeli, ve ilgili politika ve prosedürlere yansıtılmış olmalıdır. İşletmenin çocuk haklarını destekleme taahhüdüne ilişkin bir beyanı da içerebilir. ii. İnsan Hakları Durum Tespiti: Bir işletmenin sahip olduğu, çocuk hakları da dahil olmak üzere fiili ve olası insan hakları etkilerinin değerlendirilmesi, bulgularının bir araya getirilerek bunlara göre hareket edilmesi, sonuçların takip edilmesi ve etkilerin nasıl ele alındığına ilişkin iletişim kurulmasına yönelik sürekli bir süreçtir. İnsan hakları durum tespiti işletmenin kendi faaliyetleri yoluyla yol açtığı veya katkıda bulunduğu, ya da bir iş ilişkisi üzerinden kendi operasyonları, ürünleri veya hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olan olumsuz etkileri kapsamalıdır. Tüm işletmeler insan hakları durum tespitini gerçekleştirmek için:
--	--

- Çocuk hakları üzerindeki her türlü fiili veya olası olumsuz etkiyi tespit etmeli ve değerlendirmelidir. Bunu yaparken insan hakları konusunda uzmanlıktan yararlanılmalıdır ve ilgili süreç, çocuklar ile potansiyel olarak etkilenen diğer gruplar ve ilgili paydaşlarla anlamlı istişareleri içermelidir. Kız ve

⁸ İnsan hakları, ulus ötesi şirketler ve diğer işletmeler konusunda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Özel Temsilcisinin Raporuna ekli 'İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri: Birleşmiş Milletler'in "Koru, Saygı Göster ve Telafi Et" Çerçevesinin Uygulanması', A/HRC/17/31, United Nations, 21 Mart 2011, erişim: www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından onaylanmıştır, A/HRC/RES/17/4.

erkek çocuklarının farklı risklerle karşı karşıya kalabileceği dikkate alınmalıdır.

- Etki değerlendirmelerinin bulgularını ilgili iç işlevler ve süreçlere entegre etmeli ve uygun adımları atmalıdır (Rehber İlkelerde tanımlandığı gibi). Bir işletmenin çocuk hakları üzerindeki olumsuz etkiye yol açtığı veya katkıda bulunduğu, veya bu ihtimallerin mevcut olduğu durumlarda, ilgili faaliyeti veya ilgili faaliyete yaptığı katkıları sonlandırmak veya önlemek için gereken adımları atmalı, ve kalan etkileri hafifletmek için nüfuzunu kullanmalıdır. Bir işletmenin iş ilişkisi yoluyla olumsuz etkiyle bağlantılı olduğu durumlarda, nüfuzunu kullanmalı ve yapılacak uygun eyleme karar verilmesinde diğer ilgili faktörleri dikkate almalıdır.
- Çocuk hakları üzerindeki olumsuz etkinin ele alınıp alınmadığını doğrulamak için, uygun nitel ve nicel göstergeleri kullanarak ve aralarında etkilenen çocuklar, aileler ve diğer paydaşların da yer aldığı hem iç hem dış kaynaklardan yararlanarak, işletme tarafından ortaya konan tepkilerin etkililiğini izlemeli ve takip etmelidir. İşletme bu açıdan periyodik olarak, performans sözleşmeleri ve değerlendirmeleri, teftiş ve denetimler (öz değerlendirmeler veya bağımsız denetimler) gibi araçlar kullanılmasını değerlendirmelidir.
- İşletmenin çocuk hakları etkilerini ele almaya yönelik çalışmalarını, söz konusu etkileri yansıtacak ve hedeflenen kitlenin erişebileceği formda ve sıklıkta dışarıyla paylaşmaya hazırlıklı olmalıdır. İşletme, müdahalelerinin yeterliliğini değerlendirmek için gerekli bilgileri sunmalıdır. Söz konusu iletişim etkilenen paydaşlar, çalışanlar veya ticari gizlilik ile ilgili yasal zorunluluklar için herhangi bir risk oluşturmamalıdır.

iii. İyileştirmeye imkan tanımaya yönelik çocuklara duyarlı süreçler: İşletmenin yol açtığı veya katkıda bulunduğu tüm olumsuz çocuk hakları etkilerini iyileştirmeye imkan veren süreçlerdir. İşletme, olumsuz insan hakları etkisine yol açtığı veya katkıda bulunduğunu tespit ettiği durumlarda, uygun görüldüğü şekilde, operasyonel düzeyde etkili şikayet mekanizmaları veya yargısal mekanizmaların da aralarında yer aldığı meşru süreçler yoluyla iyileştirme sağlamalı veya buna yönelik işbirliği yapmalıdır. Operasyonel düzeydeki mekanizmalar kız ve erkek çocukları, aileleri, ve onların çıkarlarını temsil eden kişiler için erişilebilir olmalıdır ve İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nin 31. İlkesi'nde belirtilen yargı dışı şikayet mekanizmalarına yönelik etkililik kriterlerini sağlamalıdır.

c. Çocukların insan haklarını destekleme taahhüdünde bulunma

İşletmeler çocuk haklarına saygı göstermenin yanında, faaliyetleri ve iş ilişkileri boyunca çocuk haklarının desteklenmesinde önemli rol oynayabilir. Bunu ana iş faaliyetleri, stratejik sosyal yatırımlar ve hayırseverlik, savunuculuk ve kamu politikalarını belirleme süreçlerine katılım, ortaklarla çalışma veya diğer kolektif eylemler yoluyla yapabilirler. Çocuk haklarını destekleme fırsatları genellikle, çocuklar ve aileleriyle yapılan istişareler ve çocuk hakları alanında çalışan uygun uzmanları da içeren, işletmenin insan hakları durum tespiti süreçleri yoluyla tespit edilir. Çocuk haklarını destekleyen gönüllü eylemler, çocuk haklarına saygı göstermek için yapılan eylemleri ikame etmek yerine bunlara ek olarak, ve çocuk haklarına dair ana ilkelerin rehberliğinde yapılmalıdır.

d. Çocuk haklarının baş savunucusu olma

İşletmeler çocuk haklarını, bu İlkeleri, ve tedarikçiler, iş ortakları ve akranlar arasındakiler de dahil olmak üzere ilgili en iyi iş uygulamalarını desteklemeye teşvik edilir.

Uluslararası bir giyim şirketi, Bangladeş'teki yerli tedarik şirketlerine yönelik şikayete erişim noktaları kurmak için çocuk ve kadın haklarıyla ilgilenen bir sivil toplum kuruluşuyla (STK) işbirliği yapmıştır. Kadınlar ve çocuklarla çalışma konusunda özel uzmanlık sahibi olan STK, işçilerin şikayetlerini dile getirebileceği güvenilir bir erişim noktası sunmuştur. Ayrıca işçilerin, işyerindeki sorunlar hakkında giyim şirketiyle temasa geçmek için kullanabileceği güvenli bir alternatif kanal daha sağlamıştır. Bu sistem daha şimdiden işçilerden birçok değerli geribildirim getirmiştir ve iyileştirme sürecinde giyim şirketinin, tedarik şirketiyle etkileşimde bulunmasını kolaylaştırmıştır.	İYİ UYGULAMA: Erişilebilir bir şikayet mekanizması oluşturma
---	--

2	TÜM İŞLETMELER	Tüm iş faaliyetleri ve iş ilişkilerinde de dahil olmak üzere, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamalıdır
---	-----------------------	---

"İşletmelerin insan haklarını, ve kendi eylemlerinin insanların yaşamında yarattığı sonuçları daha iyi anlamaya çalışmaları önemlidir." Paraguay'daki gençler, Çocuk Hakları ve İş İlkeleri Girişimi için Çocuklarla İstişareler, 2011	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Çalışma Yaşamında Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesi'nde yer alan haklara saygı gösterilmesini de kapsar. Tüm işletmelere yönelik eylemler aşağıdakileri içerir: a. Çocuk işçiliğini ortadan kaldırma Çocuk işçiliğinin hiçbir türünde çocukları çalıştırmama veya kullanmama. İşe alma süreçleri kapsamında titiz yaş doğrulama mekanizmaları oluşturma ve bu mekanizmaların değer zincirinde de kullanılmasını sağlama. İşyerinde bulunan tüm çocuklardan haberdar olma. Çocukları işyerinden uzaklaştırırken, etkilenen çocukların korunmasını, ve uygun olduğunda, yetişkin hanehalkı üyeleri için insana yakışır işler sağlamaya yönelik önlemler alınmalıdır. Tedarikçiler, yükleniciler ve alt yükleniciler üzerinde, çocuk haklarının ihlaline yol açması muhtemel baskılar kurulmamalıdır. b. Genç işçilere yönelik zararları önleme, tespit etme ve hafifletme ve onları, 18 yaşından küçük işçilere yasaklanan veya fiziksel ve psikolojik kapasitelerinin ötesindeki işlerden koruma Genç işçilere yönelik zararları önleme, tespit etme ve hafifletme ve onları, 18 yaşından küçük işçilere yasaklanan veya fiziksel ve psikolojik kapasitelerinin ötesindeki işlerden koruma. Çocukları, onların sağlığı, güvenliği ve ahlakına zararlı olabilecek tehlikeli işlere karşı koruma. İşyeri tehlikelerini önleme ve ortadan kaldırma veya çocukları bu tür işyerlerinden uzaklaştırma. Tehlikeli işlerde çalışan çocuklar, tehlike kaynağından hemen uzaklaştırılarak bu tür müdahaleler nedeniyle oluşacak gelir kaybına karşı korunmalıdır. Çalışma çağındaki çocukların işyerinde yetişkinlere göre, kız çocuklarının ise erkek çocuklarına göre daha farklı risklerle karşı karşıya kalabileceği unutulmamalıdır. Özellikle çocukların bilgi edinme, örgütlenme özgürlüğü, toplu pazarlık, katılım, ayrımcılığa maruz kalmama, gizlilik, ve fiziksel, zihinsel ve diğer küçük düşürücü cezalar, zorbalık ve cinsel istismar gibi işyerindeki tüm şiddet biçimlerine karşı korunma haklarına saygı gösterilmelidir. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: c. Eğitimi ve çocuk işçiliğinin kök nedenlerine yönelik sürdürülebilir çözümleri desteklemek amacıyla hükümetler, sosyal ortaklar ve diğer kişilerle birlikte çalışma i. Çocukların eğitimini ve çocuk işçiliğinin kök nedenlerine yönelik sürdürülebilir çözümleri desteklemek amacıyla iş dünyasındaki akranları, topluluklar, çocuk hakları örgütleri, sendikalar ve hükümetler ile birlikte çalışma. ii. Toplumsal seferberlik ve farkındalık artırma gibi yollarla, çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya yönelik daha geniş topluluğun çalışmaları ile ulusal ve uluslararası çalışmaları, ve çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya yönelik, yerel topluluk üyeleri ve çocukların işbirliğinde tasarlanan ve hayata geçirilen programları destekleme. iii. Çocuk işçiliğini ele almaya yönelik endüstri çapında bir yaklaşım geliştirmek amacıyla diğer şirketler, sektörel dernekler ve işveren örgütleriyle ortaklaşa çalışma ve sendikalar, kolluk makamları, iş teftiş kurulları ve başkalarıyla köprüler kurma.
--	---

- iv. Yerel, devlet veya ulusal düzeyde temsil edici işveren örgütlerinde çocuk işçiliği hakkında bir görev gücü veya komite kurma veya buna katılma.
- v. Çocuk işçiliği ile ulusal düzeyde mücadele etmeye yönelik temel politika ve kurumsal mekanizmalar kapsamında çocuk işçiliğine karşı ulusal eylem planının geliştirilmesi ve uygulanmasını destekleme.
- vi. Asgari çalışma yaşından büyük genç işçiler için gençlerin istihdamı, beceri geliştirme ve iş eğitimi fırsatlarını desteklemeye yönelik programlara katılma.
- vii. Kayıtlı ekonomide üretimi yoğunlaştırmayı ve çocuk işçiliğine katkıda bulunabilecek kayıtdışı çalışma düzenlemelerinden kaçınmayı amaçlama.

Küresel bir ev mobilya şirketi, tedarik zincirinde çocuk işçiliğini önlemeye yönelik kapsamlı bir yaklaşım geliştirmiştir. Tedarikçiler çocuk işçiliğinin tespit edildiği durumlarda, yaş, aile durumu ve sosyal durum, ve eğitim düzeyi de dahil olmak üzere çocuğun üstün yararlarını dikkate alan düzeltici bir eylem planını uygulamalarında desteklenmektedir. Eylem planı, müdahalelerin yalnızca çocuk işçiliğini bir tedarikçinin işyerinden başka bir tedarikçinin işyerine taşımaması, bunun yerine ilgili çocuklar için daha uygulanabilir ve sürdürülebilir alternatiflere imkan vermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Şirket 2000'den bu yana, kırsal topluluklarda çocuk işçiliğini önlemek ve ortadan kaldırmak amacıyla çocuk hakları örgütleriyle uzun süreli ortaklıklar geliştirmiştir; hem erkek hem de kız çocuklarının okullarını bitirmeleri amacıyla, okula kayıt teşvikleri ve eğitim kalitesini iyileştirme konularında farkındalık oluşturma ve yerel toplulukları seferber etmeye yönelik büyük çaplı programların desteklenmesi de bunlara dahildir. Bir diğer önemli unsur ise, kırsal kesimlerdeki kadınlar arasında dayanışma gruplarının oluşturularak, kredi ve gelir yaratma fırsatlarına erişimlerini iyileştirmek ve ekonomik, sosyal ve hukuki durumlarını iyileştirmelerine yardımcı olmaktır. Bu, ailelerin çocuklarını çalışmaya göndermelerinin en büyük nedenlerinden biri olan borç yükünü azaltmaya yardımcı olmaktadır.	İYİ UYGULAMA: Çocuk İşçiliğinin Kök Nedenlerini Ele Alma
---	--

3	TÜM İŞLETMELER	Genç işçiler, ebeveynler ve bakıcılar için insana yakışır işler sağlamalıdır
---	-----------------------	---

"Ebeveynlerimize yeterli ücretleri ödeyin ki çocuklar okulu bırakmak zorunda kalmasın."

Hindistan'da 13 yaşında bir çocuk, "KSS'ye Çocukların Katılımı", 2010, Save the Children.

Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir:

a. Genç işçilere insana yakışır işler sağlama

Asgari çalışma yaşından büyük çocukların haklarına saygı gösterme ve çalışma yaşamında sosyal diyalog ile temel hakları, güvenli çalışma koşullarının sağlanmasını, istismar ve sömürüye karşı korumayı, ve toplumsal cinsiyete uygun biçimde su, sanitasyon ve hijyen tesislerine erişimi destekleme.

b. Asgari çalışma yaşından büyük olan genç işçilerin hassasiyetlerine duyarlı olma

i. Tüm işletmeler, en üst düzeyde, şiddet ve istismara karşı korunma hakları da dahil olmak üzere çocuklar ve genç işçilerin haklarına ilişkin politika taahhütlerini kabul etmeli ve onaylamalıdır. Bu politika asgari çalışma yaşının üzerindeki çocukları tehlikeli işlerden korumalıdır: diğer şeylerin yanında, çalışma saati sınırlarını; tehlikeli yüksekliklerde ve tehlikeli makine, ekipman ve araçlarla çalışmaya ilişkin kısıtlamaları; ağır yüklerin taşınmasını; tehlikeli madde veya süreçlere, ve gece çalışma veya genç işçilerin makul olmayan biçimde işverenin mekanında hapsedildiği işler gibi zorlu koşullara maruziyeti dikkate almalıdır.⁹ Bu politikayı uygulama sorumluluğu yönetim tarafından anaakımlaştırılmalı ve paylaşılmalıdır; ancak işletme, uygulamanın denetlenmesi için yöneticilere özel sorumluluk atamayı tercih edebilir.

ii. İşletmelerin tacize ilişkin politikaları, genç işçilerin hassasiyetini dikkate almalıdır. Bu politikalar tutarlı biçimde uygulanmalıdır ve çalışanlar ile şirketin tesislerinde bulunan diğer kişilere politikalar hakkında eğitimler verilmelidir. Şikayet mekanizmaları etkili ve genç işçiler için erişilebilir olmalıdır.

iii. İşletmeler yönetimin, genç işçilerin haklarının korunmasına özel önem göstermesini gerektirebilir ve sendikalar ile seçilmiş temsilcilerini bu yönde teşvik edebilir. Sendikalar gençlerin çalışma koşullarını izlemek için genç işçi temsilciler/gözeticileri görevlendirmeye karar verebilir; bu, ilgili sendikanın özerk biçimde vereceği bir karardır.

Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir:

c. Genç işçilere insana yakışır işler sağlama

Genç işçilere yönelik, yaşa uygun sosyal koruma ile sağlık bilgi ve hizmetlerini de içeren insana yakışır iş fırsatlarını destekleme. Kaliteli eğitim, ilgili mesleki eğitimler ve geçim fırsatları geliştirme programları, tıpkı geçim fırsatları gibi, özellikle önemlidir.

⁹ İlave rehberlik için bkz. Uluslararası Çalışma Örgütü, "190 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Tavsiye Kararı", 1999, erişim: <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.plfR190>

Ebeveynlik veya bakıcılık görevlerinde hem kadın hem erkek işçileri destekleyen insana yakışır iş koşullarını sağlama

Hukuka uygunluğun da ötesinde; geçim ücretlerinin ödenmesi, çalışma saatlerinin uzunluğu ve esnekliği, hamile ve emziren kadınlara ilişkin hükümler, ebeveyn izinlerine yönelik ihtiyaç, göçmen ve mevsimlik işçileri uzaktan çocuk yetiştirme konusunda destekleme, ve bakmakla yükümlü olunan kişilerin kaliteli çocuk bakımı, sağlık hizmetleri ve eğitime erişimlerini kolaylaştırma gibi çalışma koşullarına özel önem gösterme.

Merkezi Birleşik Krallık'ta olan çok uluslu bir şirket, Çin'in 10 ilinde göçmen işçi olan ebeveynlerinin geride bıraktığı çocuklara yardım sağlamak için 2009 yılında Çinli bir kadın STK'sıyla işbirliği yapmıştır. Bu girişimin 600.000 kadar aileye yarar sağlaması beklenmektedir. Program kapsamında, göçmen işçiler ile çocukları ve aileleri arasında düzenli iletişimi kolaylaştırmak için, "sevgi kartları" olarak bilinen ebeveyn-çocuk telefon kartları çıkarılmıştır. Program aynı zamanda, ebeveynleri çalışmak için Çin'in kırsal bölgelerinden kentsel bölgelere göç ettiğinde evde kalan aile üyeleri ve çocuklara uygulamalı rehberlik de sağlamaktadır. İstatistiklere göre, ülkede 58 milyon çocuk geride bırakılmıştır; bu rakam, Çin'in kırsal kesimlerinde yaşayan toplam çocuk sayısının yüzde 30'unu temsil etmektedir. Bu çocukların 40 milyondan fazlası ise 14 yaşından küçüktür.	İYİ UYGULAMA: Göçmen işçilere uzaktan çocuk yetiştirme desteği
---	--

4	TÜM İŞLETMELER	Tüm iş faaliyetleri ve tesislerde yer alan çocukların korunmasını ve güvenliğini sağlamalıdır
---	-----------------------	--

"Bize göre, tek bir çocuğa gösterilen şiddet, çok sayıda çocuğa gösterilmiş şiddettir." Batı ve Orta Afrika'daki çocuklar, 2005 (Çocuklara Karşı Şiddet hakkında Birleşmiş Milletler Çalışması) [foto]	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. İş faaliyetleri esnasında iş tesislerinin çocuk haklarına karşı oluşturduğu güvenlik ve koruma risklerini ele alma i. Şirket tesislerinin çocukları istismar etmek, onları sömürmek veya onlara zarar vermek amacıyla kullanılmamasını sağlama. ii. Şirket tesislerinin potansiyel olarak tehlikeli bölgelerinin, iş saatlerinde veya iş saatleri dışında çocuklara karşı güvenlik tehdidi oluşturmamasını sağlama. iii. İşletmenin şiddet, sömürü ve istismara karşı sıfır tolerans politikasının, işyeri tesislerinden uzakta yapılsalar bile tüm iş faaliyetlerinde uygulandığını personele açıkça anlatma. iv. Olası şiddet, sömürü veya istismara ilişkin kaygılar ortaya çıktığında uygun eylemlerde bulunma. v. Asgari çalışma yaşından büyük genç işçilerin tehlikeli işlerden korunmasını sağlama. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: b. Çocuk güvenliği davranış kurallarını geliştirme ve uygulama İş operasyonlarına yönelik çocuk güvenliği davranış kuralları geliştirme. Davranış kurallarına ilişkin farkındalık yaratılmasını ve sürekli eğitim verilmesini sağlama. İş ilişkisi yoluyla işletmenin operasyon, ürün veya hizmetleriyle bağlantılı olan başka kuruluşlara da çocuk güvenliği davranış kuralları geliştirmelerini tavsiye etme.
---	---

Küresel bir otelcilik ve seyahat şirketi, cinsel sömürü ve çocuk ticaretiyle mücadele etme ve farkındalık artırma amacıyla kapsamlı bir stratejiyi hayata geçirmiştir. Şirket, Davranış Kuralları (Çocukların Turizm ve Seyahatte Cinsel Sömürüden Korunmalarına Yönelik Davranış Kuralları) üyesidir. Davranış Kuralları taahhütleri kapsamında, tüm tedarikçilerin, çocukların ticari amaçlı cinsel sömürsünü kınayan, yasal olarak bağlayıcı bir hüküm üzerinde mutabık kalmalarını gerektirmektedir. Uzmanlaşmış çocuk koruma eğitimleri çalışan eğitim programlarına dahil edilmiştir. 2011'in sonlarından itibaren şirket, çocuk ticareti ve cinsel sömürünün çok yaygın olduğu belirli destinasyonlara yönelik elektronik seyahat yollarına ilişkin tavsiye niteliğinde bildirimler yayınlamaya başlamıştır. Seyahat edenlere aynı zamanda, her türlü cinsel sömürü veya şüpheli davranışlarının bildirilmesine tahsis edilmiş yardım hattının numarası da verilmiştir. Ayrıca şirket, çocuk ticaretinin ortadan kaldırılması için çalışan topluluk örgütleriyle ortaklıklar kurarak sorunun kök nedenlerini ele almak için çabalamaktadır.	İYİ UYGULAMA: Çocukları Cinsel Sömürüden Koruma
---	---

5	TÜM İŞLETMELER	Ürün ve hizmetlerin güvenli olmasını sağlamalı ve bunlar yoluyla çocuk haklarını desteklemek için çalışmalıdır
---	-----------------------	---

Yalnızca satışları izlemekle kalmayın; ancak ürünü kimin tükettiğini öğrenin ve mağazaların çocuklara zararlı ürünler satmalarını önlemek için çaba sarf edin. Filipinler'deki gençler, Çocuk Hakları ve İş İlkeleri Girişimi için Çocuklarla İstişareler	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. Çocuklar tarafından kullanılması veya tüketilmesi muhtemel ürün ve hizmetlere yönelik test ve araştırmaların ilgili ulusal ve uluslararası standartlara uygun biçimde yapılmasını sağlama. b. Çocuklara yönelik veya çocukların maruz kalabileceği ürün ve hizmetlerin güvenli olmasını ve zihinsel, ahlaki veya fiziksel zarara yol açmamasını sağlama. c. Çocuklar için uygun olmayan veya onlara zarar verebilecek ürün ve hizmetlere erişimi kısıtlama ve buna yönelik tüm eylemlerin, ayırım gözetmeme, ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim de dahil olmak üzere, uluslararası standartlara uygun olmalarını sağlama. d. Ürün ve hizmetlerin sunulmasında tüm çocuklara veya çocuk gruplarına karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik tüm makul adımları atma. e. Ürün ve hizmetlerin herhangi bir yolla çocukları istismar etmek, sömürmek veya onlara başka şekilde zarar vermek için kullanılma riskini önlemeyi ve ortadan kaldırmayı amaçlama. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: f. Çocukların sağkalımı ve gelişimi için son derece önemli olan ürün ve hizmetlere erişimi ve bunların mevcudiyetini azami seviyeye çıkarmaya yönelik adımlar atma. g. Çocuk haklarını ürün ve hizmetler ile bunların dağıtımı yoluyla desteklemeye yönelik fırsatlar arama. [foto]
---	---

ABD'li bir otomobil üreticisi, yaptığı araştırmada özellikle çocuklara odaklanmıştır. Program salt çocuklar, gençler ve genç yetişkinlerin güvenliğinin daha ileri düzeye taşınmasına odaklanmaktadır. Çocuk doktorları, psikologlar, istatistikçiler, epidemiyoloji uzmanları ve mühendislerden oluşan çok disiplinli bir ekip, yaralanmaları önlemenin zorluklarını daha iyi anlamayı ve bilimi, çocukların hayatlarını kurtaran kapsamlı ve etkili müdahalelere dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken, firma, çocukların küçük yetişkinler olmadığını ve yetişkinlerde yaralanmaları önlemeye ilişkin araştırmanın çocuklara uygulanamayacağını fark eder. Bunun sonucunda, program, çocuklar ve ergenlerin spesifik ihtiyaçlarını merkezine alır. Örneğin, çocuklar araçlarda en çok ikinci ve üçüncü sıralarda otururlar; bu yüzden otomobil üreticilerinin buralardaki emniyet kemerlerini optimize etmeleri gerekir.	İYİ UYGULAMA: Otomobil güvenliğinde çocuklara odaklanma
---	---

6	TÜM İŞLETMELER	Çocuk haklarına saygı gösteren ve destekleyen pazarlama ve reklam çalışmalarını kullanmalıdır
---	-----------------------	--

“Sağlıklı ve gerçekçi öz imgeleri teşvik etmeliyiz. Yetişkinler ve gençler bir araya gelerek kız çocuklarının var olan güzelliklerini vurgulamalı ve dürüstlük, zeka, erdemlilik ve cömertlik gibi, beden algısının ötesine geçen diğer değerli özellikleri övmeli.” 16 yaşında, ABD’de yaşayan Ürdünlü bir kız çocuğu. State of the World's Children 2011	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. İletişim ve pazarlama çalışmalarının çocuk hakları üzerinde olumsuz etkiye yol açmamasını sağlama Bu, tüm basın organları ve iletişim araçları için geçerlidir. Pazarlama çalışmaları ayrımcılığı pekiştirmemelidir. Ürün etiket ve bilgileri açık, doğru ve eksiksiz olmalı ve ebeveynler ile çocuklarının yeterli bilgiye dayalı kararlar verebilmelerini sağlamalıdır. Çocuk haklarına yönelik olumsuz etkiler olup olmadığını değerlendirirken ve bulguları entegre ederek onlara göre harekete geçerken, şunun gibi faktörler göz önüne alınmalıdır: çocukların manipülasyona daha açık olması, ve gerçek dışı veya cinselleştirilmiş beden algıları ve stereotipleri kullanmanın etkileri. b. Dünya Sağlık Meclisi’nin sağlık hizmetlerinin pazarlanmasına ilişkin belgelerinde yer alan işletme davranış standartlarına uyma¹⁰ Dünya Sağlık Meclisi’nin tüm ülkelerde pazarlama ve sağlığa ilişkin belgelerinde yer alan işletme davranış standartlarına uyma. Ulusal hukukun daha yüksek standartları öngördüğü durumlarda, işletmeler bu standartlara uymalıdır. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: c. Farkındalığı artıran ve çocuk hakları, olumlu özsaygı, sağlıklı yaşam tarzı ve şiddet içermeyen değerleri destekleyen pazarlama çalışmalarından yararlanma
--	--

Avrupalı bir çamaşır deterjanı markası, pazarlama kampanyasını aynı zamanda çocukların oyun oynama ve kendilerini ifade etme hakları, yani çocuk olma haklarına dair farkındalığı artırmak amacıyla da kullanmaktadır. Ebeveynleri; keşfetme, oyun oynama, faaliyetler ve egzersiz yapmanın, bunları yaparken üstleri başları kirlense bile, çocukların gelişimi ve hayatı sağlıklı doyasıya yaşamaları açısından önem ve değerini görmeye teşvik etmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde, oyun oynama ve aktif yaşam tarzını vurgulayan birçok televizyon reklamı yayınlamıştır.	İYİ UYGULAMA: Oyun oynama ve aktif yaşam sürdürme hakkını destekleme
--	---

¹⁰ Dünya Sağlık Meclisi’nin pazarlama ve sağlık konularındaki belgeleri arasında şunlar vardır: 1981 tarihli Doğal Süt İkamesinin Pazarlanmasına ilişkin Uluslararası Kod ve konu hakkında Dünya Sağlık Meclisi’nin sonraki kararları (her ikisini yürürlüğe koymak üzere birçok ülkede ulusal önlemler kabul edilmiştir); 2003 tarihli DSÖ Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi; Gıda ve Alkolsüz İçeceklerin Çocuklara Pazarlanması hakkında Tavsiyeler; ve Dünya Sağlık Konseyi’nin 2010 tarihli Alkolün Zararlı Kullanımını Azaltmaya yönelik Küresel Stratejisi.

7	TÜM İŞLETMELER	Çevre ve arazi edinme ve kullanmaya ilişkin çocuk haklarına saygı göstermeli ve desteklemelidir
---	-----------------------	--

Her yıl, beş yaşının altında yaklaşık üç milyon çocuk çevreyle ilgili hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, Çocuk Sağlığı ve Çevre için Küresel Eylem Planı (2010 - 2015) [foto]	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. Çocukların çevreye ilişkin haklarına saygı gösterme i. Çevre ve kaynakların kullanımıyla ilgili stratejiler planlanır ve uygulanırken, iş operasyonlarının, çevreye zarar vermek veya doğal kaynaklara erişimi azaltmak gibi yollarla çocukların haklarını olumsuz etkilememesini sağlama. ii. Çocukların, ailelerinin ve yaşadıkları toplulukların haklarının, iş operasyonlarından kaynaklanan, kazalar da dahil, çevresel ve sağlığa ilişkin zararlar konusunda hazırlanan acil durum planları ve iyileştirme çalışmalarında ele alınmasını sağlama. b. İş operasyonları amacıyla arazi edinimi veya kullanımı sırasında insan hakları bakımından dikkate alınacak noktaların ayrılmaz parçası olarak çocuk haklarına saygı gösterme i. Mümkün olduğunda, iş amaçlarıyla yapılan arazi edinimleri veya kullanımlarından etkilenen toplulukların yerlerinden edilmesinden kaçınma veya bunu en aza indirme. Tüm olumsuz çocuk hakları etkilerinin tespit edilerek ele alınmasını ve toplulukların, kendilerini doğrudan etkileyen konulara aktif biçimde katılarak karar alma süreçlerine katkı vermesini sağlamak için potansiyel olarak etkilenen topluluklar ile anlamlı ve bilgiye dayalı istişarelerde bulunma. Yerli halkların özgür, önceden verilmiş ve bilgiye dayalı onaylarını talep etmek, bu halkların yaşadığı toplulukları etkileyen her türlü projede özellikle zorunludur, ve bir şirketin arazi kullanımı veya edinimi nedeniyle etkilenen her türlü topluluk için arzu edilen bir amaçtır. ii. Yeniden yerleştirme ve tazminat sağlama işlemleri planlanır ve uygulanırken eğitim, korunma, sağlık, yeterli beslenme, yeterli yaşam standartları ve katılım başta olmak üzere, çocuk haklarına saygı gösterme. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: c. Çocukların, gelecekteki nesillerin yaşayıp büyüyeceği çevreye ilişkin haklarını destekleme Şirket operasyonlarından kaynaklanan sera gazı emisyonlarını kademeli olarak azaltmaya yönelik önlemler alma ve kaynakların sürdürülebilir kullanımını destekleme. Çevreyi daha iyi hale getirmeyi amaçlayan bu eylemler ve diğer girişimlerin gelecekteki nesilleri etkileyeceğinin farkında olma. Afet risklerini önleme ve hafifletme fırsatlarını tespit etme ve iklim değişikliğinin sonuçlarına uyum sağlamanın yollarını aramalarında topluluklara destek olma.
--	---

Hindistan'da önde gelen şirketlerden biri; gençler, ebeveynler, öğretmenler, ortaklar ve topluluğun bütünüyle birlikte okullar ve okul çağındaki çocukların, aşırı enerji tüketiminin dizginlenmesine yardımcı olmak için değerli katkılar sağlayabileceklerini fark etti. Hindistan'da enerji talebinin artması ve enerji kaynaklarının hızla tükenme yolunda olmasıyla birlikte, şirket, kalıcı bir enerji krizini önlemeye yönelik bir girişime gençleri de dahil etmeye çalıştı. 2007 yılında, Mumbai'de okul çağındaki çocukların enerji tasarrufuna ilişkin sorunlar hakkında farkındalığını artırmaya başlayarak	İYİ UYGULAMA: Okul çocukları enerji tasarrufunu öğreniyor.
--	--

onlara, bu bilgileri aileleri ve yaşadıkları topluluklarla paylaşmaları için gereken araç ve becerileri verdi. Bu girişim, 250’yi aşkın okulun yer aldığı ve 1 milyonu aşkın vatandaşa eğitim veren ulusal bir hareket hale geldi.	
--	--

8	TÜM İŞLETMELER	Güvenliğe ilişkin düzenlemelerde çocuk haklarına saygı göstermeli ve desteklemelidir
---	-----------------------	---

"Savaş ve siyaset daima yetişkinler arasında oynanan bir oyun olmuştur; ama kaybeden hep çocuklardır." Eliza Kantardzic, 17, Bosna Hersek, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Çocuklar ve Silahlı Çatışma Konulu Toplantısı, 2002	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. Güvenlik düzenlemelerinde çocuk haklarına saygı gösterme i. Kamu ya da özel güvenlik hizmetleri sağlayıcılarıyla güvenlik düzenlemeleri yapılır ve uygulanırken, çocuk hakları üzerindeki olumsuz etkilere özellikle dikkat ederek insan hakları durum tespiti yapma. ii. Çocuk haklarına saygının, işletmenin güvenlik sözleşmelerinde açıkça ele alınmasını sağlama. iii. Doğrudan ya da özel veya kamu güvenlik hizmetleri sağlayıcıları yoluyla yapılan güvenlik düzenlemelerinde çocukları işe almama veya kullanmama. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: b. Güvenlik düzenlemelerinde çocuk haklarını destekleme Tüm işletmeler, özel yükleniciler veya kamu güvenlik güçleri tarafından sağlanan güvenlik hizmetlerinin yönetilmesinde gelişen en iyi uygulamaları kullanmaya teşvik edilir.
---	--

Hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve şirketler tarafından oluşturulan bir girişim olarak 2000 yılında kurulan Güvenlik ve İnsan Hakları ile İlgili Gönüllülük İlkeleri, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı gösterilmesini sağlayan bir çerçeve kapsamında operasyonlarının emniyeti ve güvenliğini koruma konusunda madencilik ve enerji sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelere rehberlik sağlamaktadır. Gönüllülük İlkeleri petrol, gaz ve madencilik şirketleri için özel olarak tasarlanmış tek insan hakları rehberidir. Üç kategoriye kapsar: risk değerlendirmesi, kamu güvenliği ve özel güvenlik. Gönüllülük İlkelerinde belirtildiği gibi: "Katılımcılar, insan haklarının dünya çapında desteklenmesi ve korunmasının önemi ile, işletmelerin ve sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve yerel toplulukları da içeren sivil toplumun bu hedeflerin ileri düzeye taşınmasında üstlenebileceği yapıcı rolü kabul etmektedir".	İYİ UYGULAMA: Güvenlik ve İnsan Hakları ile İlgili Gönüllülük İlkeleri
---	---

9	TÜM İŞLETMELER	Acil durumlardan etkilenen çocukların korunmasına yardımcı olmalıdır
---	---------------------------	---

"Şirketler acil durumları yalnızca gerçekleştirdiklerinde değil, her zaman düşünmelidir. Yani şirketler, zararı azaltma ve hafifletmeye yönelik programlara sahip olmalıdır." Brezilya'daki gençler, Çocuk Hakları ve İş İlkeleri Girişimi için Çocuklarla İstişareler	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. Acil durumlar bağlamında çocuk haklarına saygı gösterme Acil durumlar bağlamında çocuk haklarının ihlaline yol açmaktan veya katkıda bulunmaktan kaçınma. Silahlı çatışma ve diğer acil durumlar bağlamında insan haklarına yönelik artan riskleri tanıma, ve bu doğrultuda insan hakları durum tespiti gerçekleştirme. Acil durumların her türlü olumsuz çocuk hakları etkisi riskini önemli ölçüde artırabileceğini; engelli, yerlerinden edilmiş, göçmen, ailesinden ayrı düşmüş ve refakatsiz çocuklar ile yerli halkların üyeleri olan çocuklar gibi belirli çocuk gruplarının daha hassas olabileceğini, ve kız ve erkek çocuklarının farklı şekillerde etkilenebileceğini dikkate alma. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: b. Acil durumlardan etkilenen çocukların haklarını destekleme i. Bu tür bağlamlarda çocuklara yönelik artan şiddet, istismar ve sömürü riskleri hakkında işçiler ve topluluk üyelerinin farkındalığını artırma yoluyla, acil durumların haklarını etkilediği çocukların korunmasına yardımcı olma. ii. Gerektiğinde ve talep edildiğinde, ve en iyi uygulamalar doğrultusunda, acil durum müdahalelerinde otoriteler ve insani yardım kuruluşlarını destekleme. Bu destek, değerlendirilen ihtiyaçlar temelinde ve etkilenen nüfuslara hesap verebilirlik çerçevesinde sağlanmalıdır. iii. Sürdürülebilir barış ve kalkınmaya olumlu katkılar sağlama.¹¹
--	--

Proje yönetiminde uzmanlık sahibi olan uluslararası bir danışmanlık şirketi, mülteci çocuklara eğitim kaynaklarının ulaştırılması amacıyla uluslararası bir örgütlerle birlikte çalışmıştır. Bu işbirliği kapsamındaki en büyük girişimlerden biri, Çad'ın doğusunda yaklaşık 30.000 mülteci çocuğa beceri temelli eğitimin sağlanması olmuştur. İşletme, yönetim alanındaki uzmanlığını sunarak; ilerlemeyi vurgulamaya ilişkin somut eylemler, proje çıktıları ve metriklerin tanımlanmasında uluslararası örgütü desteklemiştir. Karşı karşıya kalınan temel güçlüklerden biri, sahada devam eden çatışma ve istikrarsızlığın, istikrarlı eğitim programlarının oluşturulması ve tutarlı bir süre boyunca uygun müfredatın çocuklara sağlanmasını zorlaştırmış olmasıdır. Programa giriş anketleri, girişim kapsamında ele alınmalarını kolaylaştırmak için çocukların korunmasına ilişkin temel kaygıları tespit etmeyi amaçlamaktadır. Şirket ayrıca, mültecilerin durumu hakkında kamuoyunun farkındalığını artırmaya yardımcı olmaktadır.	İYİ UYGULAMA: Mülteci çocuklar için beceri temelli eğitim
---	---

¹¹ Bakınız örneğin, ortak United Nations Global Compact - Principles for Responsible Investment publication, 'Guidance on Responsible Business in Conflict-Affected and High-Risk Areas: A Resource for Companies and Investors', 2010.
http://www.unglobalcompact.org/Issues/conflict_prevention/guidance_material.html

10	TÜM İŞLETMELER	Çocuk haklarını koruma ve gerçekleştirmeye yönelik toplum ve hükümet çabalarını güçlendirmelidir
----	-----------------------	---

“Tüm kız ve erkek çocuklarının; oyun oynama ve öğrenmeye ayrılması gereken, sevildikleri, saygı duyuldukları ve değer gördükleri, haklarının desteklendiği ve korunduğu çocukluklarının hiçbir türde ayrımcılığa uğramadan tadını çıkarabildiği bir dünyayı hep birlikte inşa edeceğiz”. “Çocuklara Uygun Dünya” Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 11 Ekim 2002	Kurumların saygı gösterme sorumluluğu aşağıdakileri içerir: a. Hükümetin çocuk haklarını koruma ve yerine getirmeye yönelik çabalarını baltalamama. Hukukun üstünlüğüne saygı göstermenin, ve gelir yaratmak amacıyla vergi vermek de dahil, sorumlu iş uygulamalarının, hükümetlerin çocuk haklarını koruma ve yerine getirme yükümlülüklerini yerine getirmeleri için son derece önemli olduğunu kabul etme. Kurumların destekleme taahhüdü aşağıdakileri içerir: b. Hükümetin çocuk haklarını koruma ve yerine getirmeye yönelik çabalarını destekleme. c. Çocuklara yönelik stratejik sosyal yatırım programlarına girişmeyi değerlendirme. Mevcut program veya planlara katkı sağlama ve sosyal yatırım programlarını hükümetler, sivil toplum ve çocukların işbirliğinde planlama ve uygulama. Sağlık, eğitim, dinlenme, çocuk koruma ve çocuk haklarına ilişkin farkındalığı artırma, çocuklar ve çocuk hakları uzmanları tarafından çocuklar için öncelikler olarak belirlenmiştir.
---	--

Küresel çapta önde gelen bir finans kuruluşu, eğitimi küresel ölçekte iyileştirmeyi, ve her çocuğun kaliteli temel eğitime erişebilmesini sağlamak amacıyla Binyıl Kalkınma Hedefleri’ne ulaşmaya yönelik çabaları desteklemeyi taahhüt etmiştir. Programın başarısının temel taşı çalışanlar oluşturmaktadır. Programın başlatıldığı 2005’ten bu yana, şirket çalışanları, birçok yerel çocuk girişimine yönelik projelere zaman ve paralarını bağışlamıştır. Finans kuruluşu da yapılan bağışlar tutarı kadar ek bağışlar yaparak çalışanların bu çabalarını desteklemektedir. Şimdiye kadarki çabalar, eğitim projelerine 13 milyon ABD doları tutarında katkı sağlamıştır.	İYİ UYGULAMA: Her çocuğun eğitim hakkına yönelik çalışan desteği
---	---

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Özeti

Aşağıdaki metin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye dair resmi olmayan bir özetir. Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokollerinin tam versiyonları için: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/>

Başlangıç

Başlangıç bölümü, Birleşmiş Milletler'in temel ilkelerini ve belirli ilgili insan hakları antlaşma ve bildirgelerinin belirli hükümlerini hatırlatmaktadır. Çocukların, hassasiyetleri nedeniyle özel ilgi ve korumaya ihtiyaç duyduğunu teyit etmekte, ve ailenin birincil bakım verme ve koruma sorumluluğunu özel olarak vurgulamaktadır. Ayrıca, doğduktan önce ve sonra çocuğun yasal ve başka türlü koruma ihtiyaçlarını, çocuğun yaşadığı topluluğun kültürel değerlerine saygı göstermenin önemini, ve çocuk haklarının güvence altına alınmasında uluslararası işbirliğinin can alıcı rolünü de teyit etmektedir.

Madde 1

Çocuğun tanımı. Çocuk, kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan olarak kabul edilir.

Madde 2

Ayrımcılık gözetmeme. Tüm haklar istisnasız tüm çocuklara uygulanır. Devlet (ulusal hükümet) çocukları her türlü ayrımcılığa karşı korumak ve onların haklarını desteklemeye yönelik olumlu eylemlerde bulunmakla yükümlüdür.

Madde 3

Çocuğun üstün çıkarları. Çocukla ilgili tüm eylemlerde çocuğun üstün çıkarları eksiksiz biçimde dikkate alınır. Ebeveynler, veya ebeveynlik sorumluluğu verilmiş diğer kişiler bunu yapamadığında, çocuğa yeterli bakım ve ilgi Devlet tarafından sağlanır.

Madde 4

Hakların uygulanması. Devlet, Sözleşme'de yer alan hakları uygulamak için elinden geleni yapar.

Madde 5

Ebeveynler tarafından yol gösterme ve çocuğun yeteneklerinin gelişmesi. Devlet, ebeveynler ve geniş ailenin çocuğa yönelik olarak, çocuğun gelişen yeteneklerine uygun rehberliği sağlama hak ve sorumluluğuna saygı gösterir.

Madde 6

Yaşam, sağkalım ve gelişim. Her çocuk doğduğu andan itibaren yaşama hakkına sahiptir, ve Devlet çocuğun sağkalımı ve gelişimini sağlamakla yükümlüdür.

Madde 7

İsim ve vatandaşlık. Çocuk doğduğu andan itibaren isim hakkına sahiptir. Ayrıca çocuk, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına da sahiptir.

Madde 8

Kimliğin korunması. Devlet, çocuğun kimliğini korumak, ve gerektiğinde, çocuğu kimliğinin temel unsurlarına yeniden kavuşturmakla yükümlüdür. Buna isim, vatandaşlık ve aile bağları da dahildir.

Madde 9

Ebeveynlerden ayrı düşme. Çocuğun üstün çıkarlarıyla bağdaşmadığı kabul edildiği müddetçe, çocuk ana-babasıyla yaşama hakkına sahiptir. Çocuk aynı zamanda, birinden veya her ikisinden ayrı yaşaması durumunda ana-babanın ikisiyle de irtibatını sürdürme hakkına sahiptir.

Madde 10

Ailenin yeniden birleşmesi. Çocuklar ve ebeveynleri, aileyi birleştirme ya da çocuk-ebeveyn ilişkisini sürdürme amaçlarıyla herhangi bir ülkeden ayrılma ve kendi ülkelerine giriş yapma hakkına sahiptir.

Madde 11

Yasadışı yollarla ülke dışına çıkarma ve geri getirmeme. Devlet, çocukların ebeveyn veya üçüncü kişiler tarafından kaçırılması veya alıkonulmasını önlemek ve bunu düzeltmekle yükümlüdür.

Madde 12

Çocuğun görüşlerine saygı. Çocuk, görüşünü özgürce ifade etme ve bu görüşün, kendisini ilgilendiren her konuda veya kovuşturmalarda dinlenilmesini talep etme hakkına sahiptir.

Madde 13

Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü. Çocuk, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın, görüşlerini ifade etme, bilgi edinme ve fikir veya haber verme hakkına sahiptir.

Madde 14

Düşünce özgürlüğü. Devlet, ebeveynlerin uygun biçimde yol göstermelerine tabi olarak, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterir.

Madde 15

Örgütlenme özgürlüğü. Çocuklar başkalarıyla bir araya gelerek derneklere katılma veya dernek kurma hakkına sahiptir.

Madde 16

Gizliliğin korunması. Çocuklar, özel yaşantıları, aileleri, konutları ve iletişimlerine yapılan müdahalelere ve iftira veya hakarete karşı korunma hakkına sahiptir.

Madde 17

Uygun bilgiye erişim. Devlet, çocukların çeşitli kaynaklardan bilgi ve belgelere erişebilmelerini sağlar; kitle iletişim araçlarını, çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan bilgileri yaymak için teşvik eder ve çocuğun zararlı bilgi ve belgelere karşı korunması için adımlar atar.

Madde 18

Ebeveynlerin sorumlulukları. Ebeveynler, çocuğun yetiştirilmesinde ortak temel sorumluluğa sahiptir ve Devlet, bu konuda ebeveynleri destekler. Devlet, ebeveynlere çocuk yetiştirme bakımından uygun yardımları sağlar.

Madde 19

İstismar ve ihmallere karşı koruma. Devlet, çocuğu ebeveynler veya çocuğun bakımından sorumlu başka kişiler tarafından yapılan her türlü kötü muameleye karşı korur ve mağdurların istismar edilmesini önlemeye ve mağdurlara yönelik muameleye ilişkin uygun sosyal programları oluşturur.

Madde 20

Aileden yoksun çocuğun korunması. Devlet, aile ortamından yoksun kalan çocuğa özel koruma sağlamak ve bu durumlarda uygun alternatif aile bakımı veya kurumlara yerleştirme imkanlarının mevcut olmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirme çabalarında çocuğun kültürel geçmişi gereken saygı gösterilir.

Madde 21

Evlat edinme. Evlat edinme sistemini kabul eden ve/veya buna izin veren ülkelerde, yalnızca çocuğun üstün çıkarı gözetilerek, daha sonra ise yalnızca yetkili makamların onayıyla ve çocuğa yönelik güvencelerle birlikte yapılır.

Madde 22

Mülteci çocuklar. Mülteci olan veya mülteci statüsü kazanmaya çalışan çocuğa özel koruma sağlanır. Devlet ilgili koruma ve yardımı sağlayan yetkili kuruluşlarla işbirliği yapmakla yükümlüdür.

Madde 23

Engelli çocuklar. Engelli çocuklar, eksiksiz ve insana yakışır bir yaşama sahip olmalarına ve mümkün olan en yüksek öz yeterlik ve toplumsal entegrasyon düzeyine ulaşmalarına yardımcı olacak özel bakım ve eğitimi alma hakkına sahiptir.

Madde 24

Sağlık ve sağlık hizmetleri. Çocuk, ulaşılabilir en yüksek standartlarda sağlık ve tıbbi bakım alma hakkına sahiptir. Devletler, bebek ve çocuk ölümlerinin azaltılmasının yanı sıra temel ve önleyici sağlık hizmetleri ve halk sağlığı eğitimlerinin sağlanmasına özel önem verirler. Bu konuda uluslararası işbirliğini teşvik ederler ve hiçbir çocuğun etkili sağlık hizmetlerine erişimden yoksun bırakılmaması için çalışırlar.

Madde 25

Yerleştirmenin periyodik olarak gözden geçirilmesi. Bakım, koruma veya tedavi amaçlarıyla Devlet tarafından bir yerleştirme tedbiri uygulanan çocuğun yerleştirildiği yer ve yerleştirilme şartları düzenli olarak değerlendirilir.

Madde 26

Sosyal güvenlik. Çocuk, sosyal sigorta da dahil, sosyal güvenlikten yararlanma hakkına sahiptir.

Madde 27

Yaşam standardı. Her çocuk fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimi için yeterli yaşam standardı hakkına sahiptir. Çocuğun yeterli yaşam standartlarına sahip olmasını sağlama temel sorumluluğu ebeveynlere aittir. Devletin görevi ise, bu sorumluluğun yerine getirilebilmesini ve getirilmesini sağlamaktır. Devletin sorumlulukları ebeveynler ve çocuklarına yönelik maddi yardımları da içerebilir.

Madde 28

Eğitim. Her çocuk eğitim hakkına sahiptir; ilköğretimin ücretsiz ve zorunlu olmasını sağlamak, farklı ortaöğretim biçimlerinin tüm çocuklar için erişilebilir olmasını teşvik etmek, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirmek, ve okullarda disiplinin çocuğun hakları ve onuru ile tutarlı olmasını sağlamak Devletin görevidir. Devlet, eğitim hakkını uygulamak için uluslararası işbirliklerine katılır.

Madde 29

Eğitimin amaçları. Eğitim, çocuğun kişiliği, yetenekleri, zihinsel ve fiziksel becerilerinin bütünüyle geliştirilmesini amaçlar. Eğitim çocuğu özgür bir toplumun aktif bir yetişkin üyesi olmaya hazırlar ve çocuğun ebeveynleri, kültürel kimliği, dil ve değerlerinin yanı sıra başkalarının da kültürel arka planı ve değerlerine saygısını geliştirir.

Madde 30

Azınlıklar veya yerli halkların çocukları. Azınlık ve yerli halklardan olan çocuklar kendi kültürlerini yaşama, kendi dinlerine inanma ve uygulama ve kendi dillerini kullanma hakkına sahiptir.

Madde 31

Dinlenme, boş zaman değerlendirme ve kültürel faaliyetler. Çocuk dinlenme, oyun oynama, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılma hakkına sahiptir.

Madde 32

Çocuk işçiliği. Çocuk sağlığını, eğitimini veya gelişimini tehdit eden işlere karşı korunma hakkına sahiptir. Devlet asgari istihdam yaşlarını belirler ve çalışma koşullarını düzenler.

Madde 33

Uyuşturucu bağımlılığı. Çocuklar, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kullanımına, ve bunların üretimi veya dağıtımına dahil edilmeye karşı korunma hakkına sahiptir.

Madde 34

Cinsel sömürü. Devlet; fuhuş ve pornografik gösteriler de dahil olmak üzere, cinsel sömürü ve istismara karşı çocukları korur.

Madde 35

Çocukların satışı, ticareti ve kaçırılmaları. Devlet, çocukların satılması, ticareti ve kaçırılmalarını önlemek için her türlü çabayı sarfetmekle yükümlüdür.

Madde 36

Diğer sömürü biçimleri. Çocuk, 32-35. maddelerde ele alınmayan, çocuğun esenliğine zarar verecek her türlü sömürüye karşı korunma hakkına sahiptir.

Madde 37

İşkence ve özgürlükten yoksun bırakılma. Hiçbir çocuk işkence, zalimce muamele veya cezaya, yasadışı biçimde tutuklanmaya maruz bırakılamaz veya özgürlüğünden yoksun bırakılamaz. 18 yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası veya salıverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası verilmesi yasaktır. Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kendi üstün çıkarı aksini gerektirmedikçe, yetişkinlerden ayrı tutulur. Gözaltına alınan çocuklara hukuki ve diğer yardımların yanı sıra aileleriyle irtibat kurma hakkı verilir.

Madde 38

Silahlı çatışmalar. Devletler, 15 yaşından küçük çocukların çatışmalara doğrudan katılmamasını sağlamak için uygun tüm önlemleri alır. 15 yaşından küçük hiçbir çocuk silahlı kuvvetlere alınamaz. Devletler, silahlı çatışmalardan etkilenen çocukların ilgili uluslararası hukukta tanımlanan şekilde korunması ve bakılmasını sağlar.

Madde 39

Rehabilite edici bakım. Devlet silahlı çatışma, işkence, kötü muamele veya sömürü mağduru olan çocukların sağlıklarına yeniden kavuşmaları ve yeniden toplumla bütünleşebilmeleri için uygun tedaviyi sağlamakla yükümlüdür.

Madde 40

Çocuk adaletinin yönetimi. Yasalarla ihtilaf halindeki her çocuk, taşıdığı saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek, çocuğun yaşını da dikkate alan ve çocuğun savunulmasını amaçlayan muamele görme hakkına sahiptir. Mümkün olduğunda, adli işlemler ve çocuğu kurumlara yerleştirmeden kaçınılır.

Madde 41

Daha üstün standartlara saygı. Çocuk haklarıyla ilgili tabi olunan ulusal ve uluslararası hukukta belirlenen standartların bu Sözleşmede yer alanlardan daha üstün olduğu her durumda, daima daha üstün olan standartlar uygulanır.

Madde 42-54

Uygulama ve yürürlüğe giriş. Bu maddeler özellikle aşağıdakileri öngörür:

- Sözleşmenin 20 Devlet tarafından onaylanması veya katılımından itibaren 30 gün içinde yürürlüğe girmesi;
- Taraf devletlerin, Sözleşmede yer alan hakları hem yetişkinlere hem de çocuklara geniş çapta duyurma yükümlülüğü;
- Taraf devletlerin, Sözleşmeyi onaylamalarından itibaren iki yıl içinde, ve sonrasında her beş yılda bir, sunmakla yükümlü oldukları raporları değerlendirmek üzere Çocuk Hakları Komitesi'nin kurulması;
- Taraf devletlerin, Sözleşme hükümlerini yerine getirmek için aldıkları tedbirler ile uygulamalarına ilişkin kaydedilen ilerlemeler ile ilgili söz konusu raporları Komite'ye sunma yükümlülüğü;
- Taraf devletlerin, sundukları raporları kendi ülkelerinde geniş çapta duyurma yükümlülüğü;
- Sözleşme'nin kapsadığı alanda uluslararası işbirliği; ki bu işbirliği, UNICEF ve Birleşmiş Milletler'in Uluslararası Çalışma Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü gibi ihtisas kuruluşlarının yanı sıra BM nezdinde danışman statüsüne sahip ve kendi faaliyetleri kapsamında Komite toplantılarına katılan ve uzman görüşü sunan sivil toplum kuruluşlarının davet edilmesi ve Komite'nin Üye Devletlerin teknik tavsiye ve yardım taleplerini bu kurumlara iletmesi sayesinde başarılmıştır.
- Komite'nin Genel Kurul'a, çocuk haklarıyla ilgili spesifik konularda özel çalışmalar yürütülmesini önerme hakkı. Sözleşmede ifade edilen çocuk hakları; çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi ve silahlı çatışmalara dahil olmaları konularında Ek İhtiyari Protokolleri ile daha da güçlendirilmiştir.

TÜM İŞLETMELER	1	Çocuk haklarına saygı gösterme sorumluluklarını yerine getirmeli ve çocukların insan haklarını desteklemeyi taahhüt etmelidir
	2	Tüm iş faaliyetleri ve iş ilişkilerinde de dahil olmak üzere, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamalıdır
	3	Genç işçiler, ebeveynler ve bakıcılar için insana yakışır işler sağlamalıdır
	4	Tüm iş faaliyetleri ve tesislerde yer alan çocukların korunmasını ve güvenliğini sağlamalıdır
	5	Ürün ve hizmetlerin güvenli olmasını sağlamalı ve bunlar yoluyla çocuk haklarını desteklemek için çalışmalıdır
	6	Çocuk haklarına saygı gösteren ve destekleyen pazarlama ve reklam çalışmalarını kullanmalıdır
	7	Çevre ve arazi edinme ve kullanmaya ilişkin çocuk haklarına saygı göstermeli ve desteklemelidir
	8	Güvenliğe ilişkin düzenlemelerde çocuk haklarına saygı göstermeli ve desteklemelidir
	9	Acil durumlardan etkilenen çocukların korunmasına yardımcı olmalıdır
	10	Çocuk haklarını koruma ve gerçekleştirmeye yönelik toplum ve hükümet çabalarını güçlendirmelidir